

Handreiking onderwijs en zorg

Juni 2015

De stelsels voor zorg en onderwijsondersteuning zijn veranderd. Deze handreiking biedt scholen en ouders handvatten om passende onderwijsondersteuning en zorg voor elke leerling te bereiken, afgestemd op zijn mogelijkheden en behoeften.

Afstemming over zorg tijdens onderwijstijd

Met de invoering van passend onderwijs op 1 augustus 2014 hebben scholen zorgplicht. Dat betekent dat de school waar ouders hun zoon of dochter hebben aangemeld verplicht is om een passende plek te bieden als het kind extra onderwijsondersteuning nodig heeft. Soms heeft een leerling ook begeleiding, persoonlijke verzorging en/of verpleging nodig tijdens de onderwijsuren. Dit werd voorheen betaald vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Sinds 1 januari 2015 wordt deze zorg vergoed op basis van de Jeugdwet, de gewijzigde Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg (Wlz). Het is in deze situaties belangrijk om de zorg en ondersteuning thuis en tijdens onderwijstijd samen aan te pakken. Bijvoorbeeld in de vorm van een onderwijszorgarrangement. Dit houdt in dat ouders in gesprek gaan met de school en partijen die betrokken zijn bij de levering van zorg (gemeente, zorgaanbieder), over wat de leerling nodig heeft, wie daarvoor verantwoordelijk is en wie wat uitvoert.

In deze handreiking leest u eerst meer over de verschillende zorgwetten, omdat de inzet voor zorg op school afhankelijk is van de wet waar de zorg voor de leerling onder valt. Vervolgens bieden we u een stappenplan om passende zorg en ondersteuning tijdens onderwijstijd te bereiken. Tot slot leest u meer over de afstemming van zorg tijdens onderwijstijd tussen school en ouders.

Het nieuwe zorgsysteem

1. Jeugdwet

Als een kind persoonlijke verzorging en/of begeleiding nodig heeft, wordt dit doorgaans bekostigd vanuit de Jeugdwet.

Bij persoonlijke verzorging kunt u denken aan hulp bij het opstaan, wassen, aankleden en toiletbezoek. Onder begeleiding vallen hulp bij praktische zaken (aanleren van vaardigheden zoals rekenen en schrijven), het voeren van gesprekken (zingeving, motiveren tot behandeling), hulp bij contacten en communicatie (begrijpen wat anderen zeggen en jezelf begrijpelijk maken) en leren om zelf regie te houden (dag- of weekplanning maken). Onder de Jeugdwet vallen ook de behandeling van psychische problemen en ernstige enkelvoudige dyslexie. De gemeente voert de Jeugdwet uit en is verantwoordelijk voor het aanbod van jeugdhulp.

Als uw kind op school zorg nodig heeft, kunt u contact opnemen met de gemeente, bijvoorbeeld met het jeugdteam of het sociaal wijkteam. Daar kunt u een aanvraag indienen voor een individuele voorziening. De invulling hangt af van wat kinderen kunnen en nodig hebben. U kunt vervolgens afspraken maken met de school en de gemeente over de inzet van zorg op school en thuis.

Meer informatie:

- www.regelhulp.nl
- www.hoeverandertmijnzorg.nl

2. Zorgverzekeringswet

Als een kind verpleging nodig heeft, valt dit onder wijkverpleging in de Zorgverzekeringswet. Dit kan gaan om medicijngebruik (bijvoorbeeld de juiste dosering klaarzetten), wondverzorging, injecties geven, stoma verzorgen, katheter verwisselen en verpleegkundig toezicht bij thuisbeademing. De wijk- of kinderverpleegkundige bepaalt welke zorg een kind thuis nodig heeft en stelt samen met de ouders en de huisarts en/of medisch specialist een zorgplan op. Als een kind een indicatie heeft voor verpleging, kan deze zorg zo nodig ook op school worden ingezet. Dit wordt dan vastgelegd in het zorgplan.

Ouders kunnen zelf een indicatie voor wijkverpleging aanvragen bij een wijk- of kinderverpleegkundige van een thuiszorginstelling. De zorgverzekeraar kan advies geven bij welke organisatie ouders een indicatie kunnen aanvragen. Een verwijzing van de huisarts is niet nodig, maar een huisarts kan ouders wel adviseren. Indien nodig stemt de verpleegkundige af met de huisarts of medisch specialist.

Intensieve Kindzorg (IKZ)

IKZ is een vorm van wijkverpleging onder de Zorgverzekeringswet, speciaal voor kinderen met een grote behoefte aan persoonlijke verzorging en verpleging, maar zonder verstandelijke beperking of mentale ontwikkelingsachterstand. Het gaat om kinderen die voor hun zorg onder de verantwoordelijkheid staan van een medisch specialist of kinderarts:

- kinderen met zwaar complexe somatische problematiek met een behoefte aan verzorging of verpleging waarbij permanent toezicht noodzakelijk is (24-uurszorg), zoals kinderen met ademhalingsondersteuning;
- kinderen met lichtere complexe problematiek, waarbij een of meer specifieke verpleegkundige handelingen nodig zijn en waarbij zorg voortdurend in de nabijheid nodig is.

De zorg kan thuis, op school, in een kinderspice of in een verpleegkundig kinderdagverblijf worden gegeven.

Meer informatie:

- www.regelhulp.nl/bladeren/artikel/intensieve-kindzorg-ikz
- www.hoeverandertmijnzorg.nl/jeugd/jeugd zorg/awbz-intensieve-kindzorg

3. Wet langdurige zorg

De Wet langdurige zorg is bedoeld voor kinderen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking als zij door deze beperkingen blijvend zijn aangewezen op permanent toezicht of 24 uur per dag zorg in de nabijheid nodig hebben. Veelal zullen ook ernstig meervoudig beperkte kinderen die een (zeer) ernstige verstandelijke beperking hebben, in combinatie met een lichamelijke beperking en bijkomende problematiek, zijn aangewezen op deze zorg. Ouders kunnen voor hun kind een indicatie voor de Wlz aanvragen bij het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ). Het CIZ besluit binnen 6 weken na de aanvraag of het kind voldoet aan de voorwaarden voor de Wlz.

Meer informatie:

- www.hoeverandertmijnzorg.nl
- www.ciz.nl/zorg-uit-wlz
- [www.ieder\(in\).nl](http://www.ieder(in).nl)
- www.mee.nl/wlz

Passende ondersteuning en zorg tijdens onderwijstijd in 4 stappen

Hieronder leest u de stappen voor ouders en school om passende zorg en ondersteuning tijdens onderwijstijd te bereiken.

1. Ouders melden hun zoon of dochter aan bij de school van hun voorkeur. Als zij verwachten dat hun kind op school specifieke ondersteuning of (medische) zorg nodig heeft, geven ouders dat bij de aanmelding door aan de school. Scholen hebben een zorgplicht en zijn ervoor verantwoordelijk om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een passende plek te bieden. Het is ook mogelijk dat een kind al op school zit als wordt geconstateerd dat extra ondersteuning en/of (medische) zorg nodig is.

Meer informatie:

- www.passendonderwijs.nl/in-en-om-de-school/extra-ondersteuning-op-school
  - www.steunpuntpassendonderwijs.nl
2. Ouders gaan met de school in gesprek over ondersteuning en zorg tijdens onderwijstijd voor hun kind. De school is daarbij hun eerste aanspreekpunt. Samen met alle relevante partners bespreken ouders en school wat nodig is en hoe dat het beste kan worden georganiseerd. Zo kan de school met de ouders een gesprek organiseren in een ondersteuningsteam, multidisciplinair overleg of zorg- en adviesteam. Daarbij kunnen ze het samenwerkingsverband passend onderwijs of de vertegenwoordiger van het wijkteam of gemeente uitnodigen. De inrichting van het overleg is afhankelijk van de lokale afspraken.

De afspraken die ouders, school en de betrokken partners maken over (de bekostiging van) de zorg tijdens onderwijsuren, worden vastgelegd. Dit heet een zorgplan, als er sprake is van Wlz- of Zvw-aanspraken. Dit zorgplan wordt opgesteld door ouders en de zorgaanbieder en moet worden goedgekeurd door het zorgkantoor (Wlz) of de zorgverzekeraar (Zvw). In geval ouders in overleg met het zorgkantoor kiezen voor een persoonsgebonden budget (pgb) stellen zij een budgetplan op. Na goedkeuring door het zorgkantoor verleent dit hen trekkingsrechten. Als een kind jeugdhulp nodig heeft, is de werkwijze van de desbetreffende gemeente of jeugdhulpregio van toepassing. De gemeente geeft voor de benodigde zorg een beschikking af. De school stelt, na overleg met de ouders en indien nodig de zorgaanbieder, hetontwikkelingsperspectief op. Hierin worden de inhoudelijke ontwikkeldoelen en afspraken over de afstemming van zorg in de praktijk vastgelegd.

- Bij het gesprek kunnen ouders, school en de betrokken partners gebruikmaken van onderstaande gesprekshandleiding.

3. Komen ouders er samen met de school en de zorgverlener niet uit? Dan kunnen ze kosteloos een onderwijszorgconsulent inschakelen. Onderwijszorgconsulenten zijn onafhankelijke deskundigen met veel kennis en ervaring op het gebied van onderwijs en zorg aan kinderen met een beperking, ziekte of stoornis. Zij kunnen advies geven over een passend aanbod voor het kind, ook als het daarbij gaat om een combinatie met specifieke begeleiding of medische zorg (een onderwijszorgarrangement).

Meer informatie:

- www.onderwijsconsulenten.nl

4. Is er na het advies van de onderwijszorgconsulent nog geen oplossing? Dan kunnen ouders een oordeel vragen van de geschillencommissie toelating en verwijdering passend onderwijs, bij het College voor de Rechten van de Mens (CVRM). Ouders kunnen ook het geschil voorleggen aan de rechter.

Meer informatie:

- www.onderwijsgeschillen.nl/passend-onderwijs/geschillencommissie-passend-onderwijs
- www.mensenrechten.nl
- www.geschillenpassendonderwijs.nl
- www.iederin.nl/hulp-en-advies/juridisch-steunpunt-regelrecht

---

Gesprekshandleiding (extra toelichting bij stap 2): gesprek tussen school, ouders en eventuele zorgpartners over zorg tijdens onderwijstijd van de Zorgverzekeringswet of Wet langdurige zorg

Om de zorg die op basis van de Wet langdurige zorg, de Zorgverzekeringswet of de Jeugdwet thuis en tijdens onderwijsuren wordt gegeven goed met elkaar af te stemmen gaan school, ouders en eventuele zorgpartners in gesprek. Hieronder vindt u een overzicht van vragen die in dit gesprek aan de orde kunnen komen.

Voorafgaand aan het gesprek

- Als een kind nog niet naar school gaat, melden de ouders hun kind aan bij een school van voorkeur. Dit kan ook het speciaal onderwijs zijn. Het aanmelden gebeurt minstens

10 weken voor de start van het nieuwe schooljaar. Als het kind ook tijdens het onderwijs zorg nodig heeft, geven ouders dit aan bij de aanmelding.

- Het samenwerkingsverband passend onderwijs in de desbetreffende regio kan beleid hebben gemaakt rond het aanmelden van leerlingen. De school zal de ouders daarop wijzen. Meer informatie vindt u op de website van het samenwerkingsverband in uw regio.
- De school heeft 6 weken om te onderzoeken of ze een kind kan toelaten of dat ze een passendere plek op een andere school biedt. Deze periode kan de school eenmalig met maximaal 4 weken verlengen. De school onderzoekt in deze periode welke onderwijsondersteuning nodig is en hoe deze in combinatie met de zorg kan worden geboden, waar nodig samen met de zorgaanbieder. Bij aanmelding op een speciale school moet de school in deze periode een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) aanvragen bij het samenwerkingsverband. Dat is een voorwaarde voor inschrijving van een kind in het speciaal onderwijs. In de tlv staat ook de omvang van de bekostiging.
- De school nodigt de ouders uit voor een gesprek om de mogelijkheden voor een onderwijszorgarrangement te bespreken, mogelijk samen met de zorgaanbieder.

Ter voorbereiding aan de ouders

- Heeft uw kind al (medische) zorg en begeleiding? Zo ja, wie levert deze? En organiseert u dit via een persoonsgebonden budget of zorg in natura?
- Welke zorg in de thuissituatie heeft uw kind ook nodig tijdens school? Denk daarbij aan:
  - Hulp bij eten en drinken
  - Hulp bij het bewegen of zich verplaatsen
  - Hulp bij het zich verstaanbaar maken, communiceren
  - Hulp bij toiletbezoek
  - Hulp bij een stoma
  - Hulp bij gebruik van medicijnen
  - Permanent toezicht of 24 uur per dag zorg in de nabijheid
- Welke aanvullende zorg heeft uw kind nodig op school? Maak dit zo concreet mogelijk: welke handelingen zijn nodig en hoeveel tijd kosten deze ongeveer?
  - *In de oude situatie: als uw kind voorheen zorg op basis van de AWBZ ontving, is het goed om te weten dat er binnen de AWBZ standaard uren in mindering werden gebracht op de zorgaanspraak als een kind naar school ging.*

- *In de huidige situatie: de Wlz kent geen standaardaf trek in geval van onderwijsdeelname. Daarmee is er meer ruimte gekomen voor de inzet van zorg op school. School en ouders maken afspraken over de inzet van noodzakelijke zorg (uit het aan de ouders toegekende Wlz-budget) tijdens onderwijstijd.*

Ter voorbereiding aan de school

- Wie verzorgt welke zorg?
  - Wat kan de school eventueel bieden aan de benodigde zorg? Wat is daarvoor nodig?
  - Wat is er nodig via de zorgaanbieder?
- *Scholen ontvangen extra bekostiging voor onderwijsondersteuning. Dit verloopt via het samenwerkingsverband passend onderwijs. Hiervoor worden in het speciaal onderwijs bijvoorbeeld kleine klassen aangeboden (voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking worden vaak klassen met 8 leerlingen ingericht en is een leraar en een klassenassistent beschikbaar).*

Tijdens het gesprek

In het gesprek wordt besproken wat de leerling precies nodig heeft en wat de school, ouders en/of de zorgaanbieder daaraan bij kunnen dragen. Hierbij komen de vragen aan de orde die u thuis hebt kunnen voorbereiden. Er kunnen ook aanvullende vragen aan de orde komen, zoals:

- Zijn er hulpmiddelen of methoden die u gebruikt en ook op school toegepast kunnen worden?
- Kan de eigen zorgverlener ook op school worden ingezet?
- Is er een zorgverlener via de school beschikbaar?
- Zijn er afspraken nodig over vervoer?

Na afloop van het gesprek

- De school legt de afspraken over de onderwijsondersteuning en de zorg die de school biedt vast in het ontwikkelingsperspectief van het kind.
- De afspraken over de zorg die tijdens onderwijstijd wordt ingezet, worden vastgelegd in het zorgplan van het kind.